

a POSZT-on, felkerült a címlapokra. Világszerte megismerték azt az értéket, amelyet a teátrum jelent. A Kodály Kórus is tartja azt a színvonalat, amit elért az évtizedek során. A fő elvárás tehát az, hogy a zenekar ne csak az operához kötődve érjen el országos, nemzetközi sikereket. Legyenek olyan produkciók is, amelyekre felkapja a fejét a helyi közönség. Tudom, országos gond, hogy elfogy, kiöregszik a publikum, meg kell hát találni az új koncerthallgatókat. Akadt néhány jó kezdeményezés az elmúlt években, remek ifjúsági és gyerekprogramok, s azt is jónak tartom, hogy rendszeresen jár vidékre az együttes, mindezt azonban folytatni kell! Az új igazgató felé az az elvárásom, hogy találja meg annak az úrnak a pótlását, amelyet a közönség fogyása eredményezett. Emellett dolgozzon azon, hogy olyan előadások szülessenek, amelyekre országos szinten felkapják a fejüket. Debrecenben erre van szükség. Annak idején a MODEM létét is sokan megkérdőjelezték azzal, hogy egy ekkora képzőművészeti kiállító teremnek van-e létjogosultsága egy ekkora városban. Az utóbbi időszak bebizonyította, igen. Akadt olyan tárlat, amelynek több mint 25 ezer budapesti látogatója volt. Tennünk kell a kulturális vízfejűség ellen. Jó példa tényleg a MODEM, ahol az első tárlat, a Leonardo-kiállítás óta számos más kiállítás is felkeltette az ország figyelmét. A színházban Vidnyánszky Attila igazgatása alatt olyan produkciók születtek, amelyek nemzetközi sikert arattak. Ilyen célokat érdemes kitűzni.

■ *Akadnak azért nebezítő tényezők, hiszen nincs az együttesnek önálló koncertterme, nincs az együttesnél művé-*

szeti pótllék, amellyel ösztönözni lehetne jobb munkára a muzsikusokat...

– Ezek között az adottságok között kell színvonalat produkálni... Debrecen ilyen hely. De úgy vélem, nem ezek akadályozzák azt a művészeti áttörést, amelyre várok... Azt gondolom, hogy a pénzen kívül vannak más motiváló eszközök is. Be kell kapcsolódni nemzetközi programokba, turnéokra kell indulni. Az én vágyam az, hogy találjunk egy olyan igazgatót, akinek az irányítása alatt Debrecenben is nagyszerű ötletek, programok születnek. Tudom, minden fellépés nem lehet rendkívüli, de a kivételes estek legyenek többségben. A Kodály Kórusnak sok szép fellépése akad, a zenekar esetében ezt még hiányolom... Ezt az elvárás kell, hogy a következő ciklusban maga elé tűzze az igazgató, a művészeti vezető, az összes karmester és muzsikus. Az már egy másik kérdés, hogy ehhez milyen úton jutnak el. Természetesen a város vezetése minden segítséget, amit tud, megad a zenekarnak és az igazgátónak.

■ *Kocsár Balázs említette, hogy szükség lenne városi szervezőirodára...*

– A színház és a zenekar jelenleg nem ütközik. Emellett a Főnixnek is vannak programjai, de a városvezetés volt az, amely kérésként megfogalmazta, hogy ne üssék egymást a rendezvények. Egy héten ne szervezzenek három koncertet, mert a közönség számára ez nem finanszírozható... Egyeztetni kellene minden résztvevővel, ez is az igazgató feladata. Az intézmények figyeljenek egymásra, és adják át az információkat. Annyira nem nagy város Debrecen, hogy a művészeti élet szereplői ne kommunikáljanak egymással.

■ *Az új igazgatót biztathatja nagyobb költségvetéssel?*

– Sajnos, a jelenlegi nem az az időszak... A költségvetési tervezés most kezdődött el, február végén fogadjuk el, akkor okosabbak leszünk, de szeretném, hogy legalább a tavalyi szintű támogatás fennmaradjon. Bízom abban is, hogy sikerül az állami finanszírozásban kicsit racionalizálni a dolgokat, mert nem vagyok biztos abban, hogy minden úgy van jól, ahogy van...

■ *Az előadó-művészeti törvény változtatására céloz?*

– Igen. Elég régóta részese vagyok a kulturális területnek, az objektív számok nem tükrözik azt, hogy hányféle módon működő együttesről van szó... A kritériumrendszer sem pontosan érték, tehetség alapján mér. Eleve nehézséget jelent Debrecenben, hogy nálunk a zeneszeknek a színházi szolgálatot is el kell látniuk. Ahogy a kórusnak az okoz hátrányt, hogy nem fővárosi... Sajnos azt látom, vidéken komolyabb eredmények születnek, mégis alacsonyabb támogatással ismerik el mindezt... Mindenesetre mi azt tudjuk tenni, hogy bízunk a sikeresebb munkában. Várhatóan január 27-én a közgyűlés értékeli a pályamunkákat, s ha talál megfelelő jelöltet, akkor február 1-jétől kinevezi a zenekar és a kórus igazgatójává. Az új vezető feladata lesz az SZMSZ elkészítése, a belső struktúra és a következő évad tervezése. Ha mégsem találunk megfelelő jelöltet, akkor újabb pályázat következik, de az átmeneti időszakban is biztosítani kell a működést...

R. Zs.

„A munkának még nincs vége”

Kocsár Balázs már tizenkét esztendeje dolgozik Debrecenben, de szerinte akadnak jócskán megoldandó feladatok. A színházi operatagozat zeneigazgatójaként, a kórus és a zenekar művészeti vezetőjeként úgy véli, szükség volt és van arra, hogy egy kézben összpontosuljanak a szervezési teendők, emellett pedig a meglévő lehetőségeket még jobban ki lehetne használni. Bár december 31-vel lejárt a művészeti vezetői megbízása, bízik abban, hogy az új igazgató szintén azt az utat folytatja majd, amelyen néhány évvel ezelőtt elindultak az együttesek.

■ *Tucatnyi esztendő telt a debreceni együttessel, hiszen először 1993 és 1999 között vezette a színház opera tagozatát, az utóbbi hat évben pedig Ön nemcsak a színház Zeneigazgatója, hanem a Debreceni Filharmonikus Zenekar és a Kodály kórus művészeti vezetője is. Hogyan értékeli az elmúlt éveket?*

– Az első időszak végén, 1999-ben azért távoztam Debrecenből, mert a zenekarral való társbérlet folyamatos nehézséget, súrlódást jelentett. Annak ellenére, hogy születtek nagyon szép előadások, mivel a színházban nem a saját zenekarommal dolgoztam, ez a minőségi fejlődés gátja volt. Amikor aztán 2002-ben visszahívtak az ötven esztendő jubileumát ünneplő társulathoz, és életre hívtunk egy Lohengrin-produkciót, az előadás sikere kapcsán egyeztetés indult arról, hogyan lehet a debreceni művészeti egységek létét átfőrní. Olyan egységes szervezetet kívántunk létrehozni, amely Európa kulturális életének is tényezőjévé válik. Az ugyanis mindig gondot jelentett, hogy Debrecen csak közepes nagyságú város, hiába akadnak itt nagyon komoly művészeti értékek, és olyan struktúra, amelyben a zeneiskolától az egyetemi képzésig, mindent megtalálni. Van itt professzionális kórus, remek zenekar és egy olyan színház, amely három tagozattal működik. Komoly erő, de mindenki a maga útját járja, és az energiák jelentős részét az egymással való harc, az egyeztetési nehézségek viszik el. Így nehéz olyan színvonalas produkciókat létrehozni, amelyek méltán képviselik a várost. Joggal mondhatja azt az önkormányzat, hogy az a nem kevés pénz, amit ezekre az intézményekre szán, nem hasznosul megfelelő módon...

■ *Gondolom ekkor került szóba, hogy összevonják a zenekart, a kórust, és az együttes látja el a színházi szolgálatokat...*

– A zenekar mindig is játszott a színházban. Sőt amikor a MÁV megszűnt, mint fenntartó, a színházi szakma összefogása kellett ahhoz, hogy a város fölváljalja a zenekart! Úgy gondoltuk, hogy a leggyorsabban eredményt hozó út, ha visszatérünk a gyökerekhez. Korábban ugyanis itt is, mint sok más városban, egyetlen zenekar és zeneigazgató dolgozott, aki így képes volt arra, hogy rendet tartson, fennakadások és súrlódások

nélkül működtesse a település zenei életét. Ezért hozta létre a debreceni önkormányzat 2005-ben az összevont szervezetet. Egyértelmű volt ugyanis, hogy az együttesek minőségi színvonalát emelni kell. A cél az volt, hogy olyan értéket hozzunk létre, amely a város határain kívül is felkelti a figyelmet. Ehhez két út vezetett. Vagy a filharmonikus zenekart, mint koncert-zenekart kezdjük favorizálni – ezzel az operajátszást lehetetlenítjük el (lásd Pécs) –, vagy az operajátszással érünk el átütő eredményeket. Az első változat komoly anyagi befektetést igényel, ráadásul az sem teszi egyszerűvé a dolgunkat, hogy nem könnyű Debrecenbe csábítani a fiatal muzsikusokat, hiszen mi nem tudunk művészeti pótlékot fizetni... Bár nagyon remélem, hogy ezen a jövőben változtatni tudunk.

■ *Az is nehezíti a helyzetüket, hogy nincs saját otthonuk még ma sem...*

– Fontos lenne, hogy az együttesnek önálló koncertterme legyen, ahol próbálni tud, ez a minőségi hangversenyek lényeges feltétele. Sajnos a Kölcsey Központ, amelyben dolgozunk, nem ideális, nem tudjuk, mi lesz a Bartók Terem további sorsa, eladják-e vagy sem. Néha fellépünk még ezen a helyszínen, de a Bartók Terem hangzása nem tökéletes. Olyan, mint egy nagyobb tornacsarnok akusztikája, mert a kilencvenes évek végén beépítették a hátsó erkélyt. Pedig a Zeneakadémia után itthon ez a második legnagyobb, patinás koncertterem. Még a mai viszonyok között is szeretünk játszani benne. Optimális otthona lehetne az együttesnek... De ez sem a miénk, küzdeni kell azért, hogy bejussunk a falai közé. Emellett a sikeres működéshez jó marketingmunkára is szükség van, hiszen ma már kevés, hogy valami jó, el is kell tudni adni... Ehhez sem forrásunk, sem emberünk. Ha pedig csak az operajátszást erősítjük, az a koncertéletre van rossz hatással, és mindez fordítva is igaz. Az azonban most némi előrelépést jelent, hogy mindez egyetlen kézben összpontosul, hiszen így összhangot lehet teremteni, s ezek a feladatok nem mennek egymás rovására.

■ *Sőt, ahogy az utóbbi években elnyert díjaik is jelzik, inkább erősítik, jobbat teszik egymást...*

– Büszke vagyok arra, hogy az előző két operaversenyen is komoly elismeréseket szereztünk, és bebizonyítottuk, olyan

darabokat is hallgatható színvonalon tudunk eljátszani, mint a Borisz Godunov vagy A tüzes angyal...

■ *Az utóbbi évek fontos célkitűzése, hogy egyedi repertoárt építsenek, ritkán hallható darabokkal...*

– Igen, ez tudatos törekvés. Engem, mint zeneszerzést is tanult embert, mindig érdekelt, hogy vajon mi lehetett a zeneszerző eredeti célja, és az átdolgozókat tanulmányozva szerettem kikeresni, minek mi volt a kiindulópontja. Arra törekedtem, hogy az eredeti verziókat mutassam be, de közönségbarát módon. Ez jellemző a koncertekre is.

■ *Említette a publikumot. Mennyire sikerül megtölteni az előadásaikat?*

– A koncertjeink rendszerességét nagyon szereti a közönség. Egyébként erről tárgyaltunk a szimfonikus zenekarok vezetőivel, hiszen mindenkinek gondot jelent, hogy már nem támaszkodhatunk úgy a Filharmónia szervezésére, mint korábban. Nálunk nehezíti a helyzetet, hogy nincs marketing költségvetésünk, emberünk sem, aki ezzel foglalkozik. Így csoda, hogy a közönség még jár a hangversenyekre... Az, hogy nincs telt ház, már a 90-es évektől probléma. Már akkor felmerült, hogy a Filharmónia miatt szükség lenne egy városi hangversenyirodára. Szegeden példaadó a Filharmónia monopolhelyzete, hiszen az összes koncertet ők szervezik, így elkerülük az ütközéseket, a fölösleges feszültségeket. Jelenleg Debrecenben e kérdésben teljes az anarchia. A zenekar mellett az egyetem, a filharmónia, a Kölcsey Központ is szervez hangversenyeket, s előfordul, hogy egyetlen napon két-három koncert is van...

■ *Pedig úgy emlékszem, korábban szó volt arról, hogy létrehoznak egy városi zeneigazgatói posztot, amelyet Ön töltene be...*

– Igen, szóba került, de aztán különböző egyeztetési gondok miatt ez a pozíció végül nem született meg. Természetesen az, hogy a zenekar és a Kodály Kórus művészeti vezetője vagyok, valamint a Csokonai Színház zeneigazgatója, segít abban, hogy a korábbi súrlódások megszűnjenek. Olyan közös produkciókat hoztunk például létre, mint a Krisztus oratórium, amelyet idén Budapesten és a miskolci fesztiválon is előadunk, emellett több külföldi meghívásunk is akad.

Képesek vagyunk arra, hogy az erőnket összpontosítsuk, miközben mindhárom együttes autonóm testületként működik. De ez csak erre a három intézményre igaz a városban... Nem tudom elégszer elmondani, mennyire hiányzik a jó produktciókhoz a jó marketing...

■ *A városban van azonban két olyan profi intézmény, ahol ezek a feltételek adottak lennének...*

– A Kölcsey Központra és a Főnix Csarnokra is igaz ez, de a Csokonai Színháznak is van közönségszervezése, ami kiválóan működik, hiszen a Borisz Godunovot, a Turandotot, a Hunyadi Lászlót is 4-5 ezer ember nézte meg. Jelentős szám, s ott van a nézői lista a színház kezében, tehát rajtuk keresztül is működhetne mindez. Sokkal egyszerűbbé tenné a helyzetünket, hiszen ha ennek a közönségbázisnak a húsz-huszonöt százalék eljönne, teltházassá válnának a koncertjeink. Vannak tehát lehetőségek a városban, s akadnának nagyon egyszerű megoldások.

■ *Ráadásul nemcsak a zenekar, hanem a kórus koncertjeire is közönséget kell szervezni...*

– A kórus fantasztikus érték, fenntartása roppant lényeges, de a koncertérett magunknak kell bizonyítanunk a létjogosultságát. A városon belüli repertoár is eléggé behatárolt... De például a Bartók Terem ideális helyszíne a kóruskoncerteknek, nem szakrális repertoárhoz kiváló, ezért is lenne remek, ha a miénk lenne... Tényleg rengeteg dologra akadna megoldás, csak az a kérdés, hogy a debreceni értékek megfelelő módon vannak-e használva...

■ *Ebben a segítségére lehet az új igazgató, akinek személyéről most döntenek.*

– Bízom én is ebben, hiszen nem volt egyszerű az a tíz hónap, amely Herboly Domonkos távozása óta telt el... Az igazgató-nélküliség sok bizonytalanságot, rossz helyzetet szült. Korábban mind Turi Gábor, mind Halász János alpolgármester nagyon konstruktív módon vett részt a művészeti együttesek életében, kérdés, hogy a mostani vezetés szintén ezt a rendszert kívánja-e továbbvinni. Az is elképzelhető, hogy az újonnan kinevezett igazgatóval más utakra kívánják terelni ezeket az intéz-

ményeket. Akadnak ugyanis mindig csábítóan tűnő lehetőségek, kérdés azonban, hogy mindebből mi az, ami megvalósítható.

■ *Arra utal, hogy elégedetlenek az együttesek eddigi teljesítményével?*

– Tisztában vagyok azzal, hogy művészeti vezetőként vannak hibáim. Többek között az, hogy nem voltam olyan kemény az emberekkel, ahogyan ezt mások tennék. Ennek két oka van. Nem hiszek abban, hogy gyomorgörccsel, szorongva lehet jól zenélni, s átadni a muzsikálás örömét a publikumnak. Pedig ez adja az igazi koncertélményt. Másrészt tudom, hogy ezek az emberek szinte a minimálbérért teljesítik azt, amit teljesítenek, és mellette két állásban dolgoznak, hogy eltartsák a családjukat. A számonkérést ehhez kell hát igazítani. Kérdés, hogy tényleg van-e lehetőségük arra, hogy többet gyakoroljanak... Úgy vélem, a helyzethez képest fantasztikusak. Senki sem mondhatja, hogy az utóbbi öt évben nem fejlődtek minőségi szempontból. Megérdemelnék, hogy ehhez olyan anyagi juttatásokat kapjanak, hogy valóban maradjon több szabadidejük a gyakorlásra.

■ *Úgy tűnt eddig, a város mindenképp Önök mellett áll...*

– A támogatás megvolt, az anyagi helyzet azonban Debrecenben sem túl jó... Nagyon örültem Tallián Tibor Hunyadi-ról szóló kritikájának, amelyben azt írta, hogy 12 éve Kósa Lajos meghirdetett egy kulturális programot, s ezt a debreceni operajátszás teljesítette... Úgy vélem, még nagyon sok potenciál rejlik az együttesekben, s én azért dolgozom, hogy ebből minél több megvalósuljon. Jó lenne mindezt a városhatáron túl is megmutatni, ehhez azonban anyagi segítségére van szükség...

■ *Képesek megfelelni az előadó-művészeti törvény számainak?*

– Igen, bár a törvényt nem ránk találták ki... A debreceni zenekarnál csak a szombathelyi együttesnek kisebb a létszáma, s ennyi muzsikussal kell a koncerteket és az előadásokat is megoldanunk... Nagyon kevés próbával dolgozunk, s azért, hogy így is minőségi koncertek születnek, a zenészeket illeti köszönet.

■ *Milyen utakat, megoldási lehetőségeket lát?*

– Jó döntésnek tartom, hogy a kórus élére Pad Zoltán személyében fiatal, ambiciózus személy került, nekem művészeti vezetőként csak a koncepció kitalálása, a programok koordinálása a feladatom. Nagyon lényegesnek tartom, hogy megmaradjon az autonómiájuk, így számos döntésben szabad kezet kapott. Eredményes a munkája, minőséget produkál. Úgy vélem hát, hogy a kórus jó úton halad. A Debreceni Filharmonikus Zenekar esetében az lenne a legfontosabb, hogy legyen forrása a minőségi bérpótléknak. Ezt a pénzt tényleg az alapján lehetne elosztani, hogy ki hogyan dolgozik...

■ *Hogy mennyire fontosnak tartja debreceni munkáját, azt talán az is igazolja, hogy a városba is költözött...*

– Igen, két évvel ezelőtt úgy határoztunk a családommal, hogy Magyarországra, Debrecenbe költözünk. A feleségem olasz, így korábban Itáliában éltünk. Nem volt egyszerű döntés, de azt gondoltam, hogy ennek az intézménynek a súlya ezt mindenképpen megköveteli. Nem tehetem meg, hogy nem vagyok itt minden nap, hiszen rendszeresen akadnak ellátandó feladatok.

■ *Összel felreppentek olyan hírek is, hogy a Magyar Állami Operaházhoz hívják, első karmesternek...*

– Valóban volt ilyen, szóbeli megkezdés. Már több mint 18 esztendeje, 1992 óta rendszeresen dirigálok az Operaházban, s a világ több dalszínházában is dolgoztam. Ezek azonban csak tárgyalások maradtak, és Debrecen sem akartam otthagyni... Úgy vélem ugyanis, hogy a zenekarban, a kórusban, az operatagozatban rejlenek még lehetőségek, így van értelme annak, hogy mindezt továbbvigyem. Persze tudom, hogy a kinevezésem nem örökidőre szól, szükség is van időnként szakmai megújulásra, de jelenleg azt érzem, ennek a munkának még nincs vége, csak egy bizonyos szakaszig jutottunk el. Akkor van értelme gondolkodni a távozáson, ha nem tudok a feltételeken változtatni, és nem vagyok képes a minőségen javítani... Addig azonban van még jócskán tennivaló...

R. Zs.